

Sygn. akt I PZ 18/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa J. N.
przeciwko Regionalnemu Ośrodkowi Kultury w C. i Województwu (...)
reprezentowanemu przez Zarząd Województwa (...) w K.
o odprawę pieniężną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 lutego 2020 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w C.
z dnia 5 września 2019 r., sygn. akt IV Pa (...),

1. oddala zażalenie;

**2. zasądza od J. N. na rzecz Województwa (...) kwotę 1350 zł
(jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów
postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w C. postanowieniem z dnia 5 września 2019 r., sygn. akt IV Pa (...), odrzucił skargę kasacyjną powódki w sprawie przeciwko Regionalnemu Ośrodkowi Kultury w C., Województwu (...) o odprawę pieniężną od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 10 maja 2019 r.

Sąd ustalił, że powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz odprawy w kwocie 16.118,70 zł. Postępowanie w tej sprawie prowadzone było zgodnie z zarządzeniem przewodniczącego w trybie uproszczonym (pkt 5 zarządzenia z 6 czerwca 2018 r.) z uwagi na dyspozycję art. 505¹ § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 20 grudnia 2018 r. oddalił powództwo, a apelacja powódki od tego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 10 maja 2019 r., wydanym także w postępowaniu uproszczonym.

Sąd Okręgowy, uzasadniając odrzucenie skargi kasacyjnej, wskazał na art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna jest niedopuszczalna także w sprawach rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym. Sąd wyjaśnił, że biorąc pod uwagę *ratio legis* wprowadzenia postępowania uproszczonego do procedury cywilnej, które co do zasady miała cechować szybkość i sprawność, oraz biorąc pod uwagę ograniczenia dowodowe występujące w tym postępowaniu, należy uznać, że przepis ten stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w sytuacji, gdy sprawa jest sprawą z zakresu prawa pracy a wartość przedmiotu sporu przekracza dziesięć tysięcy złotych, ale jest niższa niż dwadzieścia tysięcy złotych, co powoduje, że sprawa taka jest rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym. W konsekwencji Sąd uznał, że skarga kasacyjna z racji wniesienia jej w sprawie rozpoznawanej w postępowaniu uproszczonym jest niedopuszczalna i podlegała odrzuceniu.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżyła powódka w całości. Zarzucono naruszenie przepisów postępowania, to jest: (-) art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. w związku z art. 505¹ pkt 1 k.p.c., przez przyjęcie, że istniały podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej z uwagi na to, że postępowanie sądowe toczyło się w ramach postępowania uproszczonego, podczas gdy odpowiedzialność deliktowa pozwanego ad. 1 (zgodnie z oznaczeniem w zażaleniu - Regionalny Ośrodek Kultury w C.) wykluczała możliwość prowadzenia postępowania sądowego w wymienionym trybie; (-) art. 398² § 2 pkt. 3 k.p.c. w związku z art. 191 k.p.c., przez wadliwe przyjęcie, że powódka dochodziła pozwem kilku roszczeń, podczas gdy powódka dochodziła jednego roszczenia, z tym że odpowiedzialność pozwanego ad. 1 (miała charakter kontraktowy a pozwanego ad. 2 (zgodnie z oznaczeniem w zażaleniu - Województwo (...)) deliktowy a odpowiedzialność obu pozwanych miała

charakter *in solidum*, w tym stanie rzeczy nie było podstaw do odrzucenia skargi kasacyjnej z uwagi na brak możliwości prowadzenia postępowania sądowego przeciwko pozwanemu ad. 2 w trybie uproszczonym.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości oraz zasądzenie od pozwanych zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Województwo (...), w odpowiedzi na zażalenie powódki, wniosło o jego oddalenie w całości oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przy kwalifikacji spraw należących do postępowania uproszczonego prawodawca zastosował kryterium przedmiotowe, opisując roszczenia, jakie mogą być w tych sprawach rozpoznawane, oraz – w jednym wypadku (art. 505¹ pkt 1) – określając ich wartość. W brzmieniu adekwatnym do sprawy przepis ten stanowił, że tryb uproszczony stosuje się w następujących sprawach należących do właściwości sądów rejonowych: 1) o roszczenia wynikające z umów, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia wynikające z rękojmi, gwarancji jakości lub z niezgodności rzeczy sprzedanej konsumentowi z umową, jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty; 2) o zapłatę czynszu najmu lokali mieszkalnych i opłat obciążających najemcę oraz opłat z tytułu korzystania z lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej bez względu na wartość przedmiotu sporu. Kwestia dotycząca rozpoznawania spraw z zakresu prawa pracy w postępowaniu uproszczonym została przesądzona najpierw uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2003 r., III PZP 2/03 (OSNP 2003 nr 15, poz. 350) a następnie wprowadzeniem do Kodeksu art. 505¹⁴. Zgodnie z tezą tej uchwały, w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy (art. 476 § 1 k.p.c.) o roszczenia wynikające z umowy o pracę (art. 505¹ pkt 1 k.p.c.) stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu uproszczonym (art. 505¹-505¹³ k.p.c.).

W postanowieniu Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04 (OSNP 2005 nr 5, poz. 67) wyrażono pogląd, że o tym, czy sprawa została

rozpoznana w postępowaniu zwykłym czy też uproszczonym, decyduje to, czy zarządzeniem przewodniczącego została skierowana do rozpoznania w postępowaniu odrębnym, a sąd pierwszej instancji nie wydał postanowienia o zmianie tej kwalifikacji. Sąd uzasadniając ten pogląd, wywiódł, że w uzasadnieniu uchwały z dnia 6 marca 2003 r., III PZP 2/03 Sąd Najwyższy wskazał, że po nowelizacji art. 13 § 1 i art. 201 § 1 k.p.c., dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554) nie powinno budzić wątpliwości, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu odrębnym jest obowiązkowe i, pominąwszy postępowanie nakazowe (jedyne fakultatywne postępowanie odrębne), nie zależy od woli stron. Sąd Najwyższy podkreślił, że brak norm o charakterze kolizyjnym utrudnia ocenę, według jakich przepisów (w jakim postępowaniu odrębnym) sprawa powinna być rozpoznana, jeżeli według różnych kryteriów może być zakwalifikowana do rozpoznania w różnych postępowaniach odrębnych. Jednocześnie nie zawiera unormowań, które w sprawie należącej do różnych postępowań odrębnych wyłączałyby *expressis verbis* jednoczesne stosowanie w tej sprawie przepisów regulujących różne postępowania. Brak takiej regulacji pozwala na sformułowanie tezy, że ustawodawca dopuścił, a nawet założył możliwość rozpoznawania jednej sprawy według przepisów dotyczących kilku postępowań odrębnych, jeżeli ze względów przedmiotowych i podmiotowych należy ona do tych postępowań. Pogląd ten, wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2001 r., III CZP 61/01 (OSNC 2002 nr 5, poz. 62), w odniesieniu do spraw gospodarczych, ma także zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy. Wobec powyższego stosownie do art. 201 § 1 k.p.c., przewodniczący w sądzie pierwszej instancji bada, w jakim trybie sprawa powinna być rozpoznana oraz czy podlega ona rozpoznaniu według przepisów o postępowaniu odrębnym i wydaje odpowiednie zarządzenie. W uzasadnieniach postanowienia z dnia 16 czerwca 2004 r., I PZP 1/04 i uchwały z dnia 19 kwietnia 2007 r. (OSNC 2008 nr 2, poz. 23), podkreślono, że tego rodzaju zarządzenia przewodniczącego nie mają wyłącznie organizacyjno-administracyjnego charakteru, jak przyjmowano przed nowelizacją art. 201 k.p.c. (por. uchwałę składu siedmiu

sędziów z dnia 14 marca 1989 r., III PZP 45/88, OSNCP 1989 nr 11, poz. 167 i uchwałę z dnia 22 lipca 1994 r., III CZP 87/94, OSNC 1995 nr 1, poz. 5), lecz zaliczane są, obok wydawanych przez sąd orzeczeń, do czynności procesowych o charakterze decyzyjnym. W świetle Kodeksu postępowania cywilnego do zarządzeń tych stosuje się odpowiednio przepisy o postanowieniach. Przepisy te zawierają regulacje dotyczące związania postanowieniami sądu, który je wydał (art. 358 § 1 k.p.c.) oraz regulacje przewidujące, kiedy sąd może zmienić lub uchylić postanowienia (art. 359 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że o tym, czy sprawa jest rozpoznawana (została rozpoznana) w postępowaniu uproszczonym, nie decyduje wyłącznie spełnienie obiektywne przesłanek z art. 505¹ § 1 k.p.c., lecz znaczenie mają czynności stron, przewodniczącego lub sądu pierwszej instancji. Nie można bowiem przyjąć, aby samo spełnienie przesłanek z art. 505¹ § 1 k.p.c., przesądzało o tym, że sprawa została rozpoznana w trybie uproszczonym. Decydujące znaczenie ma to, czy sąd rzeczywiście rozpoznał sprawę w tym postępowaniu. O tym, że ustawodawca przypisuje znaczenie rzeczywistemu rozpoznaniu sprawy w postępowaniu uproszczonym, a nie tylko spełnieniu przesłanek do jej rozpoznania w tym postępowaniu, świadczy treść art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach „rozpoznanych” w postępowaniu uproszczonym. Chodzi więc o sprawy, w których wyrok sądu drugiej instancji zapadł w postępowaniu uproszczonym, a nie o sprawy, które kwalifikowałyby się do rozpoznania w tym postępowaniu. Jeżeli więc sprawa, w której były spełnione przesłanki z art. 505¹ k.p.c. nie zostanie (nie została) rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, to skarga kasacyjna nie będzie w niej wyłączona i odwrotnie, jeżeli sprawa zostanie w drugiej instancji rozpoznana w postępowaniu uproszczonym, to zgodnie z art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c., skarga kasacyjna będzie w niej niedopuszczalna, nawet gdyby sprawa nie kwalifikowała się do rozpoznania w tym postępowaniu odrębnym. Istotne znaczenie ma tutaj zarządzenie przewodniczącego o skierowaniu sprawy do rozpoznania w określonym postępowaniu odrębnym. Tak więc o tym czy sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwykłym czy też uproszczonym decyduje to, czy zarządzeniem przewodniczącego została skierowana do rozpoznania w postępowaniu odrębnym, a sąd pierwszej instancji nie wydał postanowienia o

zmianie tej kwalifikacji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2008 r., II PK 45/08, OSNP 2010 nr 5-6, poz. 59).

Pogląd przeciwny został przedstawiony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 2018 r., I PZ 30/18 (OSNP 2019 nr 3, poz. 33). Sąd Najwyższy wskazał, że co do zasady, skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym, bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia. W art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c. jest mowa bowiem o sprawach już rozpoznanych w postępowaniu uproszczonym, a nie takich, które podlegają rozpoznaniu w tym postępowaniu. Zaznaczył, że skarga kasacyjna będzie jednak przysługiwała, jeśli sprawa sprzecznie z dyspozycją art. 505¹ k.p.c. została rozpoznana w ramach postępowania uproszczonego, choć nie spełniała przesłanek określonych w tym przepisie. Zachodzi również zależność odwrotna, tzn. skarga kasacyjna nie będzie przysługiwała, jeśli sprawa należąca do katalogu określonego w art. 505¹ k.p.c. niezgodnie z tym przepisem rozpoznana została z pominięciem przepisów o postępowaniu uproszczonym (i sąd nie podjął decyzji w trybie art. 505⁷ k.p.c.). Nie można bowiem założyć, że ustawodawca, wprowadzając art. 398² § 2 pkt 3 k.p.c., miał na myśli również sprawy, które z naruszeniem przepisów prawa zostały bądź nie zostały rozpoznane w postępowaniu uproszczonym (por. M. Manowska [w:] M. Manowska [red.], A. Adamczuk, P. Prus, M. Radwan, M. Sierńko, E. Stefańska: Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom I, Art. 1-505(38), Warszawa 2015, tezy do art. 398² k.p.c.). W konsekwencji, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że gdy Sąd drugiej instancji rozpoznał sprawę przy zastosowaniu przepisów o postępowaniu uproszczonym, mimo że ustawowe regulacje (art. 505¹ pkt 1 k.p.c. w brzmieniu mającym zastosowanie w rozpoznawanej sprawie i art. 505⁴ § 1 k.p.c.) nie dawały podstaw do zakwalifikowania sprawy do postępowania uproszczonego, to takie działanie nie może pozbawiać strony prawa do zaskarżenia wyroku skargą kasacyjną, która niewątpliwie przysługiwałaby, gdyby sprawy nie rozpoznano (zgodnie z prawem procesowym) w postępowaniu uproszczonym. Strona nie może ponosić negatywnych dla siebie konsekwencji błędów sądu. Przyjęcie odmiennego poglądu prowadziłoby bowiem do niemożliwego do zaakceptowania stanu rzeczy, w którym o dopuszczalności wniesienia skargi kasacyjnej (stanowiącej w pewnym stopniu

emanację ustawowo, konstytucyjnie i konwencyjnie gwarantowanego stronie prawa do sądu) decydowałoby nie to, jaki jest rzeczywisty przedmiot sprawy (w tym wartość przedmiotu zaskarżenia determinująca dopuszczalność skargi - art. 398² § 1 k.p.c.), lecz to, czy sądy rozpoznające sprawę nie naruszyły procedury cywilnej, kwalifikując sprawę, błędnie i niezgodnie z przepisami, do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym.

W niniejszej sprawie nie ma podstaw do zajmowania stanowiska odnośnie do przedstawionych rozbieżności z następujących względów.

Skarżąca twierdzi, że dochodziła wprawdzie jednego roszczenia, ale *in solidum* od dwóch pozwanych, przy czym odpowiedzialność jednego z nich (Regionalnego Ośrodka Kultury w C.) była odpowiedzialnością kontraktową, a drugiego (Wojewody (...)) – odpowiedzialnością deliktową i dlatego, jej zdaniem, Sądy rozpoznające sprawę naruszyły procedurę cywilną, kwalifikując sprawę, błędnie i niezgodnie z przepisami, do rozpoznania w postępowaniu uproszczonym.

Należy w związku z tym przypomnieć przebieg sprawy. Powódka w pozwie domagała się od obu pozwanych odprawy pieniężnej w wysokości 3-krotnego wynagrodzenia za pracę, a w jego treści nie padło słowo „odszkodowanie”. Nie sposób też z uzasadnienia pozwu wywieść, że o takie roszczenie chodziło powódce. Wprawdzie w pozwie sporządzonym na formularzu powódka wskazała, że dochodzoną kwotę należy zasądzić od pozwanych *in solidum*, jednakże nie wskazywała, że odpowiedzialność Województwa (...) oparta jest na art. 415 k.c. Z kolei w piśmie procesowym z dnia 18 października 2018 r. powódka podnosiła, że rzeczywistym pracodawcą pracowników zatrudnionych w jednostkach podległych podmiotom władzy publicznej są te podmioty, odwołując się do funkcjonującej w literaturze i orzecznictwie koncepcji rzeczywistego pracodawcy. Stwierdziła, że to Województwo (...) było jej rzeczywistym pracodawcą. Dopiero w apelacji powołano się na naruszenie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 415 k.c., ewentualnie art. 112 k.p. w związku z art. 415 k.c., przez ich błędną wykładnię prowadzącą do oddalenia powództwa o zasądzenie odszkodowania od Województwa (...). W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do stwierdzenia, że powódka w pozwie domagała od jednego z pozwanych odszkodowania opartego na art. 415 k.c., tym bardziej, że skoro roszczenie

przeciwko pozwanemu ad. 1 wynikało z umowy o pracę i dotyczyło odprawy pieniężnej, to roszczenie o odszkodowanie byłoby oparte nie tylko na innej podstawie prawnej, ale też i faktycznej – w rezultacie powódka zgłosiłaby dwa roszczenia. Należy wskazać, że stosownie do art. 505⁴ § 1 k.p.c., w postępowaniu uproszczonym zmiana powództwa jest niedopuszczalna, a tak należy potraktować roszczenie zgłoszone w apelacji. W związku z powyższym bezzasadnie jest twierdzenie skarżącej, że nie było „możliwości prowadzenia postępowania sądowego przeciwko pozwanemu ad. 2 w trybie uproszczonym”. Z tych względów orzeczono w myśl art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. jak w sentencji.

Z tych względów w myśl art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c. w związku § 10 ust. 2 pkt 2 w związku § 9 § 1 pkt 2 w związku § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).